

Η Ελπίδα σε Κρίση

Κουλτούρα και Τέχνη στην εποχή της παγκοσμιοποίησης

Ο Ζωγράφος και συγγραφέας Γιώργος Μιχελακάκης (φωτό: Γιάννης Δραμιτινός)

Κεφάλαιο δεύτερο

Η περίοδος της ελπίδας και η αναζήτηση της τάξης στην εποχή και το έργο του Αλέκου Δούκα

Ο Αλέκος Δούκας στην Αυστραλία

Το κοινωνικό κλίμα στην Αυστραλία από τα τέλη της δεκαετίας του 1930 μέχρι και τη δεκαετία του 1950

Η Fiona Capp στο Writers Defiled, περιγράφει το πώς, η παρακολούθηση των συγγραφέων και οι παρενοχλήσεις από τις μουσικές υπηρεσίες, πήγαινε πίσω μέχρι και τη δεκαετία του 1920. Μέσα σε ένα τέτοιο κοινωνικό κλίμα, οι καλλιτέχνες και συγγραφείς προκειμένου να προστατευτούν, δημιουργούσαν τις δικές τους οργανώσεις, τα περιοδικά και τις εφημερίδες. Δημιουργήθηκαν οι ομάδες ρεαλιστών συγγραφέων στη Μελβούρνη το 1944, στη Βρισμπάνη το 1950, στο Σίδνεϊ το 1952, στο Πέρθ το 1960, στο Νιούκασλ το 1963. Επίσης ίδρυσαν το 1952 τον εκδοτικό οίκο Australasian Society, εκδίδοντας από την αρχή έργα και μεταναστών συγγραφέων όπως το Crown Jewel του νεοαφικθέντα από την Καραϊβική Ralph de Boissiere, αλλά και του Δούκα το μυθιστόρημα Στην Πάλι στα Νιάτα με εξώφυλλο σχεδιασμένο από τον ζωγράφο Noel Kouniham. Την περίοδο 1951-1953, οι Έλληνες αριστεροί της Μελβούρνης θα εκδώσουν το περιοδικό Ελληνό-Αυστραλιανή Επιθεώρηση, στο οποίο ο Δούκας συμμετέχει γράφοντας και μεταφράζοντας. Το περιοδικό αυτό, ήταν ανάγκη σε κάθε νέο τεύχος να αλλάζει τίτλο, καθώς το Κοινοπολιτειακό Ερευνητικό Τμήμα Commonwealth Investigation Branch (CIB), δεν ανανέωνε την άδειά του για να το αναγκάσει να σταματήσει.

Το 1954 το περιοδικό Realist Writer που εξέδιδε η ομάδα «ρεαλιστών συγγραφέων» της Μελβούρνης, μετονομάστηκε σε Overland, και του δόθηκε κατάλληλη οργανωτική δομή, για να ενθαρρυνθεί ο εργατόκοσμος να ασχοληθεί με την δημοσιογραφία και την λογοτεχνία. Το περιοδικό αυτό απετέλεσε το επίσημο όργανο των «ρεαλιστών συγγραφέων» της Μελβούρνης, και έγινε το πρότυπο και για τους Έλληνες αριστερούς να εκδώσουν το 1957 την εφημερίδα Νέος Κόσμος, της οποίας ένας εκ των ιδρυτών ήταν και ο Δούκας. Η αντίληψή τους ήταν: πως γενικά τα περιοδικά και οι εφημερίδες δεν αντανακλούσαν τα ενδιαφέροντα του κόσμου της εργασίας. Γι' αυτό μέσω των δικών τους εντύπων, ήθελαν να ενθαρρύνουν τους εργαζόμενους να στέλνουν ανταποκρίσεις από τους τόπους δουλειάς, σε θέματα που

Ο ζωγράφος Noel Counihan το 1980

τους απασχολούσαν και συζητούσαν μεταξύ τους. Τα έντυπα αυτά, τα πρώτα δέκα - δεκαπέντε χρόνια της κυκλοφορίας τους απετέλεσαν συλλογικά δημιουργήματα, που εκφράζανε μια τάση της κοινωνίας να συμμετάσχει ενεργητικά στο κοινωνικό γίγνεσθαι. Όμως αργότερα η συλλογικότητα, έπεσε θύμα των παραγόντων που περιπλέκουν τις προσπάθειες για συμμετοχή στο κοινωνικό γίγνεσθαι, και ιδιωτικοποιήθηκαν. Για να καταλάβουμε την ιδιωτικοποίηση της εφημερίδας Νέος Κόσμος και την μετατροπή της σε καθαρά οικονομική επιχείρηση, πρέπει να λάβουμε υπόψη μας όχι μόνο τις διασπάσεις μέσα στο αριστερό εργατικό κίνημα, αλλά, και την διαβάθμιση των συνειδήσεων, καθώς τμήματα των μεταναστών επηρεάζονταν πια από την ιδεολογία της μεσαίας και ανώτερης τάξης. Οι διασπάσεις και οι διαφωνίες που εμφανίστηκαν μέσα στον προοδευτικό κόσμο από τη δεκαετία του 1950, επεκτάθηκαν την επόμενη δεκαετία και εκφράστηκαν και στα στρώματα του κόσμου της τέχνης, με εξίσου δραματικό τρόπο. Το Contemporary Artist Society που ένωνε τα σύγχρονα καλλιτεχνικά κινήματα της Αυστραλίας, διασπάστηκε, για να επεκταθεί η διάσπαση και μέσα στις τάξεις των σοσιαλιστών ρεαλιστών. Έτσι που μέχρι τη δεκαετία του 1970 το όλο σκηνικό των αγώνων των καλλιτεχνών του κοινωνικού ρεαλισμού θα αλλάξει, και το όραμα για μια τέχνη της εργατικής τάξης θα καταρρεύσει.

Η δοκιμασία της αλληλεγγύης και η λογοτεχνία της εργατικής τάξης

Ένα μεγάλο πρόβλημα στην πολιτικοποίηση της τέχνης, ήταν και είναι ενδογενές.

Αυτό το πρόβλημα όπως θα δούμε παρακάτω, εκφράστηκε ως κρίση μεταξύ των διανοουμένων που ήταν απαιτητικοί στη μορφή και την ποιότητα των έργων τέχνης και στον εργατικό κόσμο και τους πολιτικούς ακτιβιστές, οι οποίοι επιδοκίμαζαν τον συναισθηματισμό και τον άμεσα καταγγελτικό λόγο, προβάλλοντας και απαιτώντας οι θεωρητικές απόψεις να γίνονται πατρών για την καλλιτεχνική πράξη.

Η αλληλεγγύη στα πλαίσια των νεωτερικών κοινωνιών, υπήρξε μια αξία χρήσιμη για την εργατική τάξη, προκειμένου να εξισορροπήσει τις ελλείψεις της μπροστά στο παντοδύναμο κεφάλαιο. Αλλά η αλληλεγγύη προϋποθέτει, ανθρώπους που είναι διατεθειμένοι να θέσουν εαυτούς σε θέση ισοτιμίας με τους άλλους. Η παραμικρή παρέκκλιση από τη σχέση ισοτιμίας, όπου η παραγωγή ευθύνης μετατίθεται σε όργανα, γεννά τη γραφειοκρατικοποίηση της αλληλεγγύης, η οποία γίνεται πρόγραμμα για εξειδικευμένα όργανα. Στη διαδικασία μετάθεσης της ευθύνης από τα άτομα στα όργανα, βαραίνει η θρησκευτική κουλτούρα αιώνων καταπίεσης, όπου ο άνθρωπος εναποθέτει τις ελπίδες του σε ισχυρές δυνάμεις, σε patria potestas, στη θεοποίηση οργάνων, προσώπων, στον μετασχηματισμό τους σε φετίχ. Η πραγματική και συμβολική μετάθεση ευθυνών, παράγει απολιτικές μάζες (επιφανειακά πολιτικοποιημένες) και οδηγεί στην κατασκευή ενός «ζωτικού ψεύδους» λυτρωτικού μιν, αλλά στην ουσία ελάχιστα προστατευτικού διότι στηρίζεται στην έλλειψη αυτογνωσίας.

Η συνέχεια την άλλη Παρασκευή

Η αλληλεγγύη στα πλαίσια των νεωτερικών κοινωνιών, υπήρξε μια αξία χρήσιμη για την εργατική τάξη, προκειμένου να εξισορροπήσει τις ελλείψεις της μπροστά στο παντοδύναμο κεφάλαιο.